

Gospodar in gospodinja

LETO 1937

10. MARCA

STEV. 10

Vse za dobro kakovost

Pred kratkim smo brali v »Domoljubcu« članek, ki je obravnaval vprašanje, zakaj imajo naši kmetijski pridelki tako slabo ceno. Glavni vzrok je to, ker premalo gledamo na kakovost, ker se premalo oziramo na zahteve naših, zlasti inozemskih odjemalcev. Premalo se zavedamo, da je danes mogoče prodati ali celo dobro prodati samo prvovrstno robo, ki se v vsakem oziru lahko meri z robo drugih držav. To velja brez izjeme za vse kmetijske pridelke, ki jih hočemo spečati po inozemskih tržiščih, prav posebno pa še za sadje, ki je pri nas važno izvozno blago.

Boljša ali slabša kakovost pri poljskih pridelkih ali pri živalih je v prvi vrsti závisna od bolj ali manj temeljito izvedenega varstva sadnega drevja pred zajedalec.

Kakovost sadnega pridelka se pa ne odloča morebiti šele na jesen, ko sadje zori, ampak že sedaj, še preden ozeleni, posebno pa tik pred in po cvetju. Kdor bo zamudil to dobo, je zamudil vse. Najmanj polovica sadja bo take kakovosti, da ne bo za kupčijo. To velja še v večji meri za dobro sadno letino, ko je izbira še bolj natančna.

Za pravilno umevanje tega čez vse važnega predmeta je potrebno, da je vsak sadjar popolnoma na jasnem v treh bistvenih vprašanjih, in sicer: Kakšna kakovost se zahteva, kaj ogroža dobro kakovost pri sadju in kako sadjar zabrani oškodovanje kakovosti.

1. Kakšno kakovost zahteva svetovni sadni trg? Odgovor na to vprašanje je lahek. Sad mora biti za dotično sorto popolnoma razvit (dovolj debel in pravilne oblike), primerno barvan in brez vsakega madeža zunaj in znotraj. Predrobni, zanikarno razviti, kakorkoli pokvečeni, krastavi, udarjeni, obtiščani, črvivi plodovi brez prave, dotični sorti lastne barve, torej nikakor niso sposobni za trgovino in nimajo cene. Uporabni so samo doma za sušenje ali predelavo za sadne pijače. Pa tudi izdelek iz tega sadja ni prvovrsten.

2. Kaj ogroža kakovost sadja? Dolga je vrsta zajedalcev, ki posredno in neposredno kvarno vplivajo na razvoj plodov in njihovo zunanost. Napačno pa bi bilo mnenje, češ da se zajedanci pojavijo šele na jesen, preden začne sadje zoreti. V resnici pa se prebude iz svojega zimskega spanja zarana spomladi, prav takrat, ko začne drevje brsteti in se z drevjem vred razvijajo tja do jeseni, ko sadje in drevje dozori. Ko je ta enoletna doba končana, tudi zajedanci zopet z drevjem vred nastopijo zimski počitek in se vsak v svoji obliki in na svoj način oskrbi, da brez škode prebije vsako, še tako hudo zimo.

Najhujša dva taka zajedalca sta zavijač in škrlup. Prvi uniči povprečno najmanj eno četrtno pridelka s tem, da ga znotraj pokvari (črvivi polodovi), drugi pa ga ovira v razvoju (drobiž), mu grdo zmaliči njegovo zunanost (kraste) in oškoduje tudi drevo. Škrlup začne s svojim razvojem že sedaj pred cvetjem in če ne zajezimo širjenja takoj sedaj, mu pozneje ne bomo kos. Zavijač pa se loti plodov takoj, ko so komaj tako rekoč spočeti, torej neposredno po cvetju. Nadenj moramo, dokler je še zunanaj. Ko se pregrize v notranost ploda, je tako na varnem, da mu na noben način ne pridemo več do živega. Prav tako je z drugimi zajedalci, bodisi živalskega (žuželke) ali rastlinskega (glivice) rodu.

3. Kako zabranimo, da zajedalci kakovosti bodočega sadnega pridelka ne poškodujejo? Iz odgovora na prejšnje vprašanje mora biti vsakomur takoj jasno, da je moči škodo preprečiti samo tako, da zajedalce takoj sedaj tako zanesljivo primemo, da jih že v kali zatremo ali vsaj izdatno zajezimo razmnoževanje. To pa dosežemo samo z natančno po pravih izvedeni obdelavi sadnega drevja s preizkušenimi škropivi.

Oba prej imenovana (zavijač in škrlup) in še mnogi drugi zajedalci, ki se uprav te dni probujajo k novemu življenju, so za preprostega sadjarja nevidni. Eni so tako majhni, da jih z golim očesom sploh ni mogoče opaziti (troši od glivic), drugi so

pa tako dobro skriti, da jih prav redkokdaj dobimo pred oči. Iz skrivališč prilezejo večinoma ponoči (nočni metuljčki) in se še pred dnevom zopet skrijejo. Nadnje moramo torej s sredstvi, ki prodro do njih v skrivališčih in jih pomore, ako se jih le dotaknejo. Druge morimo s strupi, glivicam pa zajezimo razvoj s snovmi, ki jih zamore takoj ko skale in hočejo s svojimi koreninami prerasti nežne dele drevesa, posebno liste in plodove.

Obdelava drevja z 7—8% arborin v dobi preden začne brsteti, to je znano zimsko škropljenje, je bilo priporočeno in objasnjeno že večkrat. Za to važno delo se dnevi stekajo. V dveh, kvečjemu v treh tednih mora biti opravljeno. Ko začne drevje brsteti in se popje odpira, ne smemo

nič več škropiti z arborinom. Za breskve in marelice je pa že sedaj prepozno. Da obvarujemo breskve kodre, jih poškropimo sedaj s 15% švepleno-apneno ali pa z 2% bakreno-apneno (bordoško) brozgo.

Enkratna obdelava sadnega drevja s škropivom pa ne zadostuje. Zajedalci so namreč silno odporni in trdoživi. Z eno samo obdelavo nikdar ne bomo vseh zatrli. Zato treba iti nadnje večkrat, in sicer v popolnoma določenih dobah. Najvažnejši taki dobi sta tik preden drevje zvezete in pa takoj ko se evetje osuje. To obdelavo s škropivom prištevamo pa že k poletnemu škropljenju. V to svrhu imamo imamo pa taka škropiva, da z njimi v živo zadenemo zlasti škrlup in obenem tudi zavijača. O tem pa ob svojem času. H.

Čas za valjenje je tu

Najprikladnejši čas za valjenje je zgodnja spomlad, in sicer od srede meseca marca pa do konec aprila. Nasaditi ne smemo nikdar prezgodaj, prav tako pa tudi ne prepozno.

Če nasadimo prezgodaj, se piščanci izvalijo še v zelo hladnem vremenu. Ker takrat še ni paše, jih moramo bolje krmiti, kar pa seveda dosti stane. Zgodaj izvaljeni piščanci že koncem poletja dorastejo in jarčice začnejo nesti ravno v času, ko je na razpolago dosti jaje in ko nimajo skoraj nobene cene.

Ravno tako pa je neprijetno, če se zvalijo piščanci šele proti koncu spomladi, ko že nastopa precejšnja vročina. V tem času je mnogo mrčesa, kateri jih močno ugonablja. Zato moramo izbrati za valjenje vedno najprikladnejši čas in upoštevati predvsem gospodarsko korist.

Priporočljivo je uporabljati za valjenje le jajca štajerske kokoši, katera v naših krajih zelo dobro uspeva. Štajerska kokoš ima vse lastnosti, katere zahtevamo od dobre gospodarske živali; predvsem jo odlikuje njena velika skromnost. Piščanci niso tako mehkužni kakor pri drugih pasmah, kar je zelo važno. Jarčice so že s šestimi do sedmimi meseci dozorele in začnejo nesti. Štajerka tudi pozimi dobro nese in daje poleg tega prav okusno meso.

Za valjenje odberi jajca od dve- do tri-letnih čistopasemskih zdravih kokoši, o katerih vemo, da dobro nesejo. Za valjenje izberemo jajca popolnoma pravilnih oblik in gladke površine, ki mora biti brez raz-

pok. Jajca ne smejo biti predebela pa tudi ne predrobna; težina jajca naj znaša približno 60 gramov. Jajčja lupina mora biti čista; zamazana jajca niso prikladna za valjenje. Jajca morajo biti sveža; če so stara več kot štirinajst dni, jih ne nasajamo, ker je življenjska sila takih jajc zmanjšana. Ako je le mogoče, podložimo koklji kolikor mogoče enako stara (isti dan ali v dveh, treh itd. zaporednih dneh znešena) jajca.

Če nimamo sami za valjenje primernih jajc in jih dobimo iz drugega kraja, moramo skrbeti za kar najbolj skrben prenos, ker so jajca napram tresenju zelo občutljiva. Zato je treba vsako tako tresenje med prenosom in prevozom čimbolj zmanjšati oziroma preprečiti. Na večje razdalje pošiljamo jajca po zanesljivi osebi, ki jih po železnici prevaža, držeč jih na kolenih. Kdor pa ima doma dovolj jajc za valjenje jih mora hraniti na hladu in ne presuhem protsoru in vsak dan obračati.

Prostor, kjer napravimo gnezdo, mora biti brez prepaha, miren, skrit in poltemen, da koklja lahko v miru vali. Gnezda lahko napravimo v zabojih, košarah ali pa kar na tleh. V slučaju, da je prostor brez poda, vzamemo primeren zaboj brez dna, ga postavimo na gola tla in denemo v njega mehko seno ali slamo. Takšno gnezdo ima to prednost, da lahko prihaja zemeljska vlaga v gnezdo do jajc, kar zelo ugodno vpliva na valjenje jajc. Podstrešje pa za valjenje ni prikladno, ker tam primanjkuje vlage. V gnezdo damo navadno 12—15 jajc; število jajc je odvisno od velikosti koklje. Čim

večja je koklja, tem več jajc lahko damo v gnezdo.

Za časa valjenja potrebuje koklja le bolj malo hrane. Hranimo jo z zrnjem; pri tem pa seveda ne smemo pozabiti na čisto in svežo vodo. Posode z zrnjem in vodo ne smemo postaviti nikdar preblizu gnezda; vedno naj bo vsaj toliko oddaljena, da ne more koklja ničesar doseči naravnost z gnezda. Če ima posodo z zrnjem preveč blizu, neprestano zoblje; to pa se ne sme dogajati, ker mora imeti koklja pri valjenju mir.

Koklja mora dnevno za kake pol ure z gnezda na prosto, da se naje, napije in nekoliko razgiblje. Ako koklja tega neče, jo moramo sami vzeti z gnezda. Med tem časom, koje koklja odzunaj, pregledamo jajca; ako so onesnažena, jih pobrišemo s suho, nikdar pa ne z mokro cunjjo. Tudi gnezdo moramo dobro pregledati in odstraniti vso morebitno nesnago. Včasih ne mara iti koklja zopet nazaj v gnezdo; v tem slučaju jo moramo sami spraviti v gnezdo. Predolgo pa ne sme ostati nikdar odzunaj, ker bi se sicer jajca preveč ohladila.

Tako postopamo s kokljo dan za dnevom vso valilno dobo, katera traja 20 do 22 dni.

Popolnoma napačno mislijo nekateri o tem, kako se piščanci osvobodijo jajčne lu-

pine. Prepričani so, da jih reši koklja s kljunom, kar pa ni res. Navadno se reši vsak piščanec sam in sicer s pomočjo ostrega, roženastega izrastka, katerega ima vrh kljuna. S tem izrastkom predre jajčjo lupino in sicer bližje topemu kakor ostremu koncu. Ker pa se piščanec v lupini suče, predre lupino tudi na drugem mestu. To se ponavlja tako dolgo, da v obliki kroga odloči kakor pokrovček eno tretjino lupine na topem koncu jajca, nakar izleze na prosto. Včasih se dogodi, da skuša kaka nemirna koklja pomagati s kljunom in povzroči s tem veliko škodo.

Ko so se izvalili prvi piščanci, počakamo tako dolgo, da se pod kokljo posušijo, nakar jih damo v kak lonec ali pa košarico s perjem in spravimo na toplo mesto. Tako postopamo, dokler niso izvaljeni vsi piščanci; jajčje lupine pa z gnezda sproti odstranjujemo.

Iz vseh jajc se ne izvalijo piščanci; to bi bil že prav izjemen slučaj. Izvaliti pa se mora vsaj dve tretjini piščancev. Če smo nasadili 12 jajc, se mora izvaliti vsaj 8 piščancev, lahko pa tudi več. Čim bolj previdno postopamo, tem boljši bo tudi uspeh valjenja. C.

Pridelovanje travnih semen

Ako pridelujemo travno seme za domačo uporabo, potem je treba misliti tudi na to, da ga bomo pridelovali nekoliko več, tako da ga bo nekaj ostalo za prodajo. Podnebje samo je pri nas za pridobivanje travnega semena zelo prikladno; zadostne, ponekod celo preobilne padavine zelo pospešujejo rast raznih trav.

Gojiti moramo predvsem samo one trave, katere potrebujemo za napravo umetnih travnikov; vsega skupaj je okoli deset trav in pa tri vrste detelj.

Zemljišče, na katerem hočemo vzgajati travno seme, mora biti zelo dobro pripravljeno. Vse grude moramo z motiko razdrobiti, tako da je zemlja obdelana kot v vrtu; dotično zemljišče mora biti jako dobro zrahljano. Zemlje ne smemo premočno gnojiti; posebno pa se moramo varovati preobilnega gnojenja s hlevskim gnojem. Ta vpliva na hitro rast trav, zaradi česar iste zelo rade poležejo.

Uspeh sam je nadalje v veliki meri odvisen od zemljišča samega; vse trave ne uspevajo na vsaki zemlji enako do-

bro. Najboljše zemlje za semenska travišča so ilovnate; vedno je bolj prikladna suha kot pa vlažna zemlja. Na lahkih zemljiščih uspeva zelo dobro ovčja bilnica in šopulja, ilovnato tlo je posebno prikladno za vzgajanje pasje trave, travniške latovke, angleške in italijanske ljuljke ter mačjega repa. Na vlažnih zemljah rodijo dobro razne latovke, nadalje lisičji rep in bela šopulja. Travniška bilnica, zlasti oves in francoska pahovka pa uspevajo najbolje na suhih zemljiščih. Veliko važnost moramo polagati na to, da je zemlja srednje težka in da ni premočna. Vedno moramo sejati samo tiste trave, ki na dotičnem zemljišču najbolje uspevajo.

Za semensko travišče je najbolje izbrati tako njivo, za kateri so prej rastle razne okopavine, katerim smo močno gnojili, kot na pr. krompir in pesa, tudi koruza ni slab predaž.

Trave sejemo med zaščitni sadež, katerega posejemo že nekaj dni poprej, da med tem časom že vskali in napravi po-

tem travam prepotrebno senco. Za zaščitni sadež uporabljamo večkrat oves, katerega pozneje, ko nekoliko poraste, pokosimo za zeleno krmo. Kot zaščitni sadež nam služi istotako zelo dobro rž, pšenica in ječmen. Zaščitni sadež obvaruje mlade travice pred vročino in sušo. Ko smo travno seme posejali, ga zavlečemo z njivsko brano, da ne ostane na površini.

Za časa rasti moramo semensko travo skrbno pletiti, ker jo sicer zaduši plevel. Čimbolj pa pozneje trava poraste, tem manj negovanja potrebuje. Pridelovanje semena visokih trav je radi tega mnogo enostavnejše in lažje, kot pa pridelovanje semena nizkih trav. Prvo leto moramo pletiti takoj v začetku razvoja trav in pozneje po vsaki košnji; v drugem letu pa zadostuje že sama spomladanska pletev, dokler trava zemlje ne preraste. S plevljenjem moramo odstraniti ves plevel in tuje trave; ako bi plevel dozorel,

bi se njegovo seme pomešalo s travnim semenom in bi dobili semensko blago slabše kakovosti. V prvem letu travišče večkrat pokosimo, da se trave bolje odrastejo.

Trave dozorevajo v različnih dobah. V prvem letu nam da seme edino italijanska ljuljka, ako to hočemo. Francoska pahovka in angleška ljuljka nam da sta dobro seme že v drugem letu. Najboljše seme ostalih trav pa pridobivamo navadno v tretjem letu.

Razne trave zore v različnih dobah; približno štiri tedne po cvetju, začnejo navadno zoreti. Ako je zelo vroče, potem je ta doba nekoliko krajša. Paziti moramo, da zruje ni preveč dozorelo, ker drugače zelo rado izpade. Ko postane zrno voščeno, je trava dozorela.

Travo je treba previdno požeti in nato posušiti v kozolcih; nato jo omlatimo in seme dobro očistimo.

Kakšni naj bodo svinjaki

Ako hočemo, da bodo ostali prašiči zdravi, moramo skrbeti v prvi vrsti za primerno snago v svinjaki. Še dandanes niso redki taki posestniki, ki mislijo, da je za prašiče dober vsak, pa naj bo še tako zatohel in temen svinjak. Često so postavljeni svinjaki kar v kakem kotu govejega hleva, kateri že sam na sebi ni primeren za goveji hlev. Dostikrat so svinjaki zelo vlažni, nečisti in slab zrak se nahaja v njih; to pa živalim zelo škoduje. Kot mora imeti goveja živina udobno in snažno bivališče, prav isto velja tudi za prašiče.

Pri mnogih posestnikih so obdani svinjaki od vseh strani z nesnago, steno tvorijo že trhel les, ki ga navadno nikdar ne pobelijo. Kljub temu, da mnogi berejo vse mogoče kmetijske strokovne časopise in da vidijo večje uspehe v prašičereji pri gospodarsko naprednejših kmetovalcih ravno vsled tega, ker imajo bolj urejene svinjake, se iz vsega tega prav nič ne naučijo in se kar ne morejo odločiti za zboljšanje in preureditev lastnih svinjakov.

Glavni predpogoj za zdravje, hitrejše in boljše rejo prašičev, so zdrav in čist zrak ter svetloba. Temnejši svinjaki so samo za one prašiče, katere pitamo; za vse druge pa mora biti vedno zadosti

Svinjak moramo vsak dan dobro osnažiti. Nekateri trdijo, da napravijo raje mnogo dela naenkrat, kakor pa malo dela mnogokrat; sicer je res, da jim je to bolj prikladno, toda boljše za zdravje živali pa to ni. Marsikateri kmetovalec čisti svinjak v zimskem času komaj dvakrat mesečno, kar je gotovo višek malomarnosti. Če pustimo gnoj delj časa v svinjaku, ni vsled tega nič boljši, temveč mnogo slabši in nismo s tem prav nič pridobili. Gnoj, ki leži v svinjaku, se začne prav kmalu razkrajati in pri tem zgublja zelo mnogo vrednosti; obenem pa se širijo v svinjaku škodljivi neprijetni plini. Prašiči gnoj neprestano razrivajo in radi tega premalo mirujejo, kar pa ni prav nič v prid zlasti pitanim prašičem. V takih svinjaki so prašiči vedno umazani; če pride kupec, je popolnoma upravičen, da nudi slabšo ceno, kot pa za čiste prašiče. V veliki meri pospešuje gnoj, ki ostane predolgo časa v svinjaku, širjenje raznih kužnih bolezni in nadležnih muh; v gnoju, ki leži delj časa v svinjaku, se bolezenske kali hitro širijo in prašiči so vsled tega mnogo bolj podvrženi boleznim, kot pa v čistih svinjaki; vse to pa prav po nepotrebem samo vsled prevelike nemarnosti.

Da se obvarujemo raznih škodljivih

posledic, čistimo svinjake redno vsak dan; gnoj pa nosimo na gnojišče in ga potem tudi pokrijmo. Prav tako skrbimo, da se gnojnica redno odtaka v gnojnično jama in da ne zastaja nikjer v svinjaku. Večkrat zmijemo z vodo in lugom vse lesene dele v svinjaku; poleg tega razkužimo v gotovem času strop, stene in tla v svinjaku z apnenim mlekom, katero je zelo dobro in učinkovito razkuževalno sredstvo. Korita sama, ki so pri nas povečini lesena, bi morali vsaj vsakih par mesecev razkužiti (n. pr. z vrelim lugom) ter jih držati sploh vedno snažna. Razkuževanje svinjakov z apnenim mlekom pa je neobhodno potrebno zlasti tedaj, če so bili prašiči bolni, da tako uničimo vse nevarne bolezenske kali.

Vsa navedena dela nas prav malo stanejo, korist od njih imamo pa zelo veliko. Gledati moramo tudi na to, da ni v svinjakih nikdar nobenega prepiha, ker se sicer prašiči lahko močno prehladijo. Poskrbljeno mora biti za primerno toploto; najbolj prikladna toplota pozimi je 14 do 17 stopinj Celzija.

Najboljši so svinjaki zidani iz opeke ali pa oni ki so napravljeni iz lesa s pravilno izoliranimi dvojnimi stenami. Vsekakor je bolje, da se izognemo preobilni uporabi betona. Svinjaki, ki so napravljeni iz samega betona, so zelo vlažni in mrzli in vplivajo jako slabo na zdravje živali. Zlasti slab je strop iz betona, kateri povzroča v zimskem času veliko vlažnost in mokroto. Beton je v svinjaku umesten samo na takih mestih,

kjer hočemo odvoditi oziroma ohraniti gnojnico.

Svinjaki morajo biti vedno dobro nastlani, da živali pozimi na mrzlih in vlažnih tleh ne zmrzujejo in bolehaajo. Dobra nastilja mora biti taka, da nudi prašičem mehko, suho, toplo in zdravo ležišče, ter da se spremeni v dober gnoj. Najboljša v tem pogledu je slama; ako pa te primanjkuje, se moramo posluževati slabše stelje kot n. pr. koruznice, drevesnega listja, praproti itd. Paziti moramo, da ne pokladamo gnile in plesnobne stelje, ker taka prinaša razne bolezenske kali. Zlasti pri brejih svinjah, kakor tudi pri onih, ki so že storile, moramo še prav posebno gledati na to, da je stelja čista, ker se drugače svinje kot mladiči prav lahko okužijo na nesnažnem ležišču.

Vse navedene okolnosti moramo točno vpoštevati in gledati na to, da bodo svinjaki vedno zadosti čisti. Ne smemo misliti, da je vsak brlog dober za svinjak. Nečedna bivališča so vedno leglo raznih boleznih. — Nudimo živalim vedno dovolj svežega zraka in solčne svetlobe, ki sta največja sovražnika bolezenskih kali. Prepričali se bomo, da je tudi prašič čedna žival, ako biva v snažnem svinjaku. Zelo neumestem je predsodek, če kdo trdi, da je prašič, že sam na sebi nesnažen. Resnica pa je prav nasprotna: prašič je žival, ki ima jako razvit nagib za snago.

Toliko časa pa, dokler vsega tega ne bomo vpoštevati, ne smemo pričakovati prav nobenih posebnih uspehov v naši prašičereji. C.

V KRALJESTVU GOSPODINJE

Pomladno čiščenje

Pomladansko temeljito čiščenje ni potrebno, ako vsak mesec zelo natančno pospravimo en del stanovanja. Ako napravi gospodinja delovni načrt tako, da je vsak mesec na vrsti eden izmed stanovanjskih prostorov, tedaj nima več tistega ogromnega dela, ki ga povzročata temeljito čiščenje celokupnega stanovanja naenkrat. Pri vsakomesečnem temeljitim pospravljanju enega prostora pa moramo biti seveda ravno tako natančni, kakor smo drugače pri običajnem snaženju na veliko. Priti mora na vrsto prav vse, strop in stene, vsi deli oken, vrata, notranjščina omar, predali, pohištvo zu-

naj in tla. Posebno važno je, da zadenemo vse špranje pri oknih in drugod, koder čez zimo prezimuje razna golazen, kakor muhe, molji itd. Na ta način najbolj zatiramo mrčes.

Dobro in ceneno sredstvo, ki ga lahko s pridom uporabljamo pri temeljitim snaženju, je petrolej. Z njim zelo lepo očistimo vrata in lesene okvirje pri oknih. Mehko kunjno namočimo v petrolej, jo ožmemo, potem pa drgnemo z njo vrata in kar je lesenega pri oknih (tudi belo popleskana). Madeži kaj hitro izginejo; nato zbrišem vse še s suho kunjjo, končno pa še s tretjo, s katero zbrišem les do svetlega. Delo s petrolejem je veliko manj zamudno kakor ono

z vročo vodo in milom. Petrolej pa je razmeroma tudi poceni, ker ga malo porabimo in je povsod doma.

Pohišto osušimo tako, da najprej pobrišemo prah, nato zdrgnemo vsako ploskev z malo vlažnim jelenjim usnjem in posušimo s platneno cunjjo. Polturo lesa, ki je že zgubila lesk, osvežimo s tem, da podrgnemo z malo petroleja in do svetla zbrišemo. Madeže odstranimo, če jih potresemo s soljo, z volneno cunjjo suho zdrgnemo, končno pa s koščkom zamaška (drgnemo) zopet poživimo lesk.

Tla očistimo kot ponavadi. Če so med deskami špranje, jih je treba zadelati, da se v njih ne nabira nesnaga, ki ni mogoče do nje. Široke špranje mora zamašiti mizar z lesom, ožje lahko zakitamo. Tak kit napravimo lahko sami doma: 15 delov presejanega žaganja (ne smrekovo), 10 delov mizarskega lima, 15 delov drobno zmlete krede zmešamo s 140 deli vode. Dober je tudi kit, ki ga uporabljajo za okna.

Kjer pa stanovanje ni bilo temeljito očiščeno od božiča, imamo do velike noči še vedno dovolj časa za to sicer neprijetno, a potrebno gospodinjsko opravilo. Če bomo začeli o pravem času, bomo napravili posamezna dela ali posamezne prostore zaporedno, ne pa hkrati, kot je bila sicer navada. H. Š.

KUHINJA

Rezanci iz jajčnih krp. Za testo rabimo dva decilitra mleka, dve celi jajci, en deciliter moke in nekaj zrn soli. Te snovi v ozkem in globokem lončku prav dobro ožvrkljamo. V plitvi okrogli ponvi razgrejemo mast. Masti naj bo na ponvi samo toliko, da je vsa omaščena. Ostalo mast zlijem v majhno ponvico, za nadaljnjo uporabo. Mast za peko krpic mora biti zelo razgreta. Testo vlijam na sredo ponve in ponev obračam tako, da se testo po vsej ponvi enakomerno in tanko razlije. Krpe spečem na ognju na obeh straneh lepo rumeno. Tako delam toliko časa, da porabim vse testo. Malo ohlajene krpe zrežem na rezance in jih dam na mesno ali na postno juho. Testo za jajčne krpe spečem lahko tudi na pekači v pečici. Z njimi postopam ravno tako kot z zgoraj omenjenimi.

Kaša za prikuho. Četrť litra zbrane kaše prav dobro operem v vroči in nazadnje še v mrzli vodi. Vročja in mrzla

voda odvzameta kaši neprijetno grenkobo. V kozici razbelim žlizo masti, pridenem odrezek čebule in oprano kašo. Jed mešam toliko časa, da se mokrota posuši. Potem zalijem kašo s tri četrt litra kropa in pustim počasi vreti pol ure. Nazadnje kašo premešam, ji odstranim čebulo in dam h kaki mesni omaki na mizo.

Pečen kunec. Zaklanemu kuncu potegnem kožo s telesa, mu odstranim drob in ga denem za pol ure v mrzlo vodo. Potem kunca nasolim, denem v ponev, prilijem nekaj žlic mrzle vode in denem v pečico. Ko se voda posuši, ga polijem z razgreto mastjo, potresem s kumno in pečem dobre pol ure. Če je kunec star, mu prilivam med pečenjem po žlici vode in pečem tri četrt do ene ure. Pečenega kunca zrežem po udih in dam s kakršnokoli solato na mizo.

Prekajeno svinjsko meso z zeljem in rižem. Perišče kislega zelja kuham pol ure. Svinjsko meso kuham posebej do mehkega. Ko je meso mehko, mu odstranim kosti in ga zrežem na koščke. Riž pražim na razgreti masti, v kateri sem zarumenila malo čebule. Po petih minutah praženja pridenem rižu kisló zelje, zrezano meso in zalijem z osminko litra juhe, v kateri se je kuhalo svinjsko meso. Jedi pridenem primerno soli, ščep popra in žlizo kisle smetane. Vse to dobro premešam in postavim v pečico za pičle pol ure. Na mizo postavim kot samostojno jed. Zraven dam kuhan ali pečen cel krompir.

Smetanov štrukelj z žemljninim nadevom. Najprej napravim vlečeno testo iz četrt kg moke, osminke mlačne osoljene vode, enega beljaka in žlice olja. Testo dobro pregnetem in dam za pol ure počivat. Testo potem razvaljam in na tanko razvlečem. Nadev napravim takole: V skledi mešam 8 dkg surovega masla, 8 dkg sladkorja, dva rumenjaka in dve v mrzlem mleku namočeni in ožeti žemljici, dve žlici kisle smetane, ščep cimeta, malo limonovih lupinic in sneg iz dveh beljakov. Ta nadev razmažem po testu. Površino potresem s 6 dkg rozin. Testo narahlo zvijem in denem v kozico, da se četrt ure peče. Po tem času ga polijem s četrt litrom vrelega mleka in postavim nazaj v pečico še za četrt ure. Pečen štrukelj razrežem na kose, potresem s sladkorjem in dam na mizo.

GOSPODARSKE VESTI

DENAR

g Denar. V preteklem tednu je znašal promet na ljubljanski borzi 4,401.000 Din. Za razne tuje valute so plačevalne banke sledeče zneske: češka krona 1.52 Din, italijanska lira 2.12 Din, francoski frank 2.22 Din, avstrijski šilling 8.40 Din, švicarski frank 10.90 Din, holandski goldinar 26 Din, ameriški dolar 47.70 Din, angleški funt 235 Din.

CENE

g Tržne cene v Ljubljani dne 1. marca. Govedina: meso I. vrste 10 do 12 Din, meso II. vrste 8 do 10 Din, mesto III. vrste 6 do 8 Din za 1 kg. — Teletina: mesto I. vrste 12 do 16 Din, meso II. vrste 10 do 14 Din za 1 kg. — Svinjina: mesto I. vrste 11 do 16 Din, meso II. vrste 10 do 15 Din za 1 kg. Slanina domača 14 do 15 Din, slanina hrvaška 15 do 16 Din, salo domače 14 Din, salo hrvaško 16 Din, mast 18 Din, šunka 20 Din, prekajeno mesto I. vrste 18 do 20 Din, prekajeno mesto II. vrste 16 do 18 Din za 1 kg. — Drobniča: koštrunovo mesto 8 do 10 Din, jagnjetina 12 do 14 Din, kozličevina 18 do 20 Din za 1 kg. — Klobase: sveže kranjske 18 Din, polprekajene kranjske 24 Din, suhe kranjske 25 do 30 Din, prekajena slanina 20 Din za 1 kg. — Perutnina: piščanec komad 10 do 16 Din, piščanec zaklan kg 22 Din, kokoš komad 20 do 26 Din, kokoš zaklana kg 18 do 22 Din, petelin komad 20 do 26 Din, petelin zaklan kg 18 do 22 Din, raca komad 20 do 25 Din, raca zaklana kg 20 Din, gos komad 16 do 20 Din, gos zaklana kg 15 Din, golob komad 3 do 4 Din, zajec domač komad 4 do 14 Din. — Mleko in mlečni izdelki: mleko 2 Din liter, maslo surovo 22 Din, maslo čajno 32 Din, maslo kuhano 34 Din, sir bohinjki 24 Din, sirček 6 Din, sir polementalec 24 dinarjev, sir trapist I. a 22 Din, sir trapist II. a 20 Din za 1 kg. — Jajca: 0.50—0.65 Din komad. — Kruh: beli 4.25 Din, polbeli 4 Din, črni 3.25 Din za 1 kg. — Sadje: jabolka I. vrste 10 Din, jabolka II. vrste 8 Din, jabolka III. vrste 4.50 Din za 1 kg; češplje suhe 4 do 6 Din, suhe bruske 4 do 6 Din, orehi 6 do 8 Din, orehi luščeni 17 do 20 Din za 1 kg. — Mlevski izdelki v prodaji na drobno: moka št. 0 3.50 Din, moka št. 2 3 Din, moka št. 4 3 Din, moka št. 6 2.50 do 2.75 Din, kaša 4 Din, ješprenj 4 Din, ješprenjek 5 do 7 Din, otrobi 1.50 Din, ko-

ruzna moka 2.25 Din, koruzni zдроб 3 Din, pšenični zдроб 4 Din, ajdova moka I. vrste 5 Din, ajdova moka II. vrste 4.50 Din, ržena moka 3 Din za 1 kg. — Zito: pšenica 200 do 220 Din, rž 170 Din, ječmen 165 Din, oves 160 Din, proso 145 Din, koruza 120 do 125 Din, ajda 145 Din, fižol ribničan 220 dinarjev, fižol prepeličar 280 Din, grah 600 dinarjev, leča 600 Din za 1 meterski stot. — Kurivo: trda drva 85 Din, trda drva žagana 100 Din, mehka drva 70 Din za 1 prostorni meter. — Krma: seno sladko 45 Din, seno polsladko 40 Din, seno kisló 35 Din, slama 30 Din za 1 meterski stot. — Zelenjava: solata glavната 14 Din, solata endivija 6—8 Din, solata radič domač 10 do 12 Din, zelje pozno 1 Din, zelje rdeče 1 Din, zelje kisló 2.50 Din, špinača 10 Din, čebula 1.50 Din, krompir 1 Din, repa 1 Din, korenje 4 Din, pesa rdeča 1 Din za 1 kg.

ŽIVINA

g Ljubljanski živalski sejem 3. marca. Dogon na ta sejem je bil precej velik ter je znašal skupno 662 glav živine in sicer: 97 volov, 32 krav, 10 telet, 191 prašičkov in 332 konj. Od tega je bilo prodanih 44 volov, 11 krav, 5 telet, 115 prašičkov in 50 konj; vsega skupaj 225 komadov. Od konj je bilo prodanih 9 klavnih konj na Dunaj. — Cene so bile sledeče: voli I. vrste 4.50—4.75 Din, voli II. vrste 3.75—4.25 Din, voli III. vrste 3.25—3.50 Din za 1 kg žive teže; krave debele 3—4.25 Din, krave klobasarice 2 do 3 Din, teleta 6 do 7 Din za 1 kg žive teže. Cene prašičkov za rejo v starosti 6 do 10 tednov so bile 110 do 210 Din za komad. Konje so prodajali po velikosti in kakovosti in sicer 400 do 3500 Din komad.

g Živalski sejem v Kranju 1. marca. Cene živine na tem sejmu so bile sledeče: voli I. vrste 5.50 Din, voli II. vrste 5 Din, voli III. vrste 4.50 Din za 1 kg žive teže; telice I. vrste 5.50 Din, telice II. vrste 5 Din, telice III. vrste 4.50 Din za 1 kg žive teže; krave I. vrste 5 Din, krave II. vrste 4.50 dinarjev, krave III. vrste 3.75 Din za 1 kg žive teže; teleta I. vrste 7.50 Din, teleta II. vrste 6.50 Din za 1 kg žive teže; prašiči špeharji 8 Din, prašiči pršutarji 7.50 Din za 1 kg žive teže. — Od zadnjega sejma so ostale cene goveje živine in prašičev neizpremenjene.

PRAVNI NASVETI

Spor med brati. I. J. Brat, ki je gospodar na posestvu, grozi bratu, ki živi pri njem, da mu bo zaračunal hrano in stanovanje, čeprav mu ta pomaga pri delu. Vprašate, če ima prav. — Ako je delo toliko vredno, kakor hrana in stanovanje, ni govora o kakšnem zaračunavanju hrane. Sicer bo pa najboljša, da se brata točno dogovorita glede hrane in stanovanja na eni strani, kakor glede dela na drugi strani.

Veselje za mlinarja. J. L. S. V pismu pripovedujete, da imate veselje za mlinarja in prosite za odgovor. Pozabili ste pa vprašati, kaj prav za prav želite. Zato ne moremo odgovoriti.

Lesena hiša. A. K. Obrnite se na občino. Brez gradbenega dovoljenja sosed ne sme graditi tudi lesene hiše ne. Pred izdajo gradbenega dovoljenja mora občina odrediti komisijški ogled, kamor vas mora povabiti. Tam boste lahko povedali vse ugovore, ki jih imate proti gradbi.

Oče devetih otrok. Š. J. Ni dovolj za oprostitev plačevanja davkov, da ste oče devetih otrok. Prvotna postava o oprostitvi takih davčnih zavezancev, ki imajo devet otrok, je bila spremenjena. Po sedANJI postavi imajo pravico do oprostitve plačevanja davkov oni davčni zavezanci devetih ali več živčih otrok, katerih davek po vseh davčnih oblikah ne presega 500 Din in ki njih najmlajši otrok ni starejši od 14 let. Samoupravnih doklad niste oproščeni v nobenem primeru.

Neplačan trgovec. S. J. O. Pojdite na sodišče, kjer vam bodo po vpogledu spisov lahko povedali, kako je s posestvom vaše dolžnice in če morete pričakovati poravnava vaše terjatve.

Pritožbe zaradi poslovanja pri občini. Z. A. Odborniki so dobavitelji, podpisani na računih so ponarejeni itd., pišete v svojem pismu in želite naše pomoči. Obrnite se vendar na okrajno načelstvo ali na bansko upravo, ki bo že znala napraviti red.

Služba pri obmejni četi. F. M. Obrnite se na poveljnika obmejne čete. Pogoji za sprejem v obmejno četo so razvidni iz zakona o obmejni četi, ki je objavljen v »Službenem listu« z dne 15. marca 1932, št. 21.

Kje vložiti tožbo. R. J. Tožbo radi 60.000 Din bo treba vložiti pri okrožnem sodišču po odvetniku. Ne moremo vam v naprej povedati, koliko bodo znašali stroški tožbe. Za advokate velja posebna tarifa, po kateri sodišče stroške odmeri.

Davek od zemljišča, ki je dano v zakup. R. Vprašate, če morate plačati od zemljišča, ki je dano v zakup, tudi še »dohodnino«. — Dohodnina sedanjih davčnih zakonov ne poznajo. Pač pa se mora plačati od zemljišča, ki je dano v zakup, rentnina, če je zakupna cena večja od katastrskega čistega dohod-

ka. — Zgradarini so zavezane zgradbe, ki so namenjene za prebivanje, čeprav niso dane v najem. Če se vam zdi odmerjena zgradarina previsoka, se o pravem času pritožite.

Mejniki. Z. R. Na svojem svetu pač lahko postavite mejnike. Če pa jih hočete postaviti na mejo, se morate sporazumeti z mejašem.

Pot ob njivi. L. B. — Vi in mejaš imata njivi, ki se v vsej dolžini držita sporedno skupaj in sta čisto na ravnem. V vsej dolžini svoje njive tik mejaševe imate puščen prostor za pot, po katerem vozite vi in mejaš, čeprav nima vknjižene pravice vožnje in ste vi to njivo kupili na dražbi. Vprašate, če lahko mejašu prepoveste pot, ker ravnatoko lahko vozi po svojem svetu, oziroma, če bi prišel mejaš v posest te poti, če bi mu še nadalje iz prijaznosti pustili voziti. — Če ste kupili njivo na javni sodni dražbi in je bila brez vknjiženih bremen in niste vedeli, da sosed po tej njivi vozi, potem lahko to pot sosedu prepoveste, ker ste pač v zaupanju na javno knjigo kupili njivo brez bremen. Proti vam ne bi mogli sosed ugovarjati tudi že priposestovano pravico, če so namreč on in njegovi posestni predniki skozi 30 let uporabljali to pot. Če sosedu sedaj do preklica dovolite uporabljati sporno pot, ne bo sosed s tem mogel pridobiti nobene pravice. Dobro pa bo, če to napravite pismeno, sicer bi se to pozabilo in bi lahko sosedovi začeli trditi, da imajo pravico do poti. —

Podedovana vloga v hranilnici. S. F. Če se je hranilnica okoristila z zaščito, vam mora vlogo izplačati po odobrenem odplačilnem načrtu, ki ga lahko pri njej uogledate. Če pa ni zaščiten, vam mora izplačati vlogo po pravilni odpovedi. — Isto velja za vlogo dekleta, ki je 12 let nosila svoje prihranke v hranilnico.

Železničar. K. L. S. O službi pri železnici smo že pisali. Najbolje bo, da se obrnete na železniško ravnateljstvo, kjer vam bodo vse potrebno povedali. Ali pa preberite zakon o prometnem osebju.

Oporoka. F. P. B. Oporoka bo veljavna, če jo sami napišete in podpišete. Pri taki oporoki ne potrebujete nobenih prič. Dobro je, če napišete tudi datum. V oporoki morate napisati, kdo bo vaš dedič in kako razpolagate s svojim premoženjem. Če bi slučajno pozabili kaj omeniti o svoji imovini, bi to imovino dobili zakoniti dediči po enakih delih.

Napeljava vode iz gorskega potoka. A. B. S. Zgraditi nameravate napravo na vodni pogon za mlatilnico in slamoreznicu ter bi radi napeljali v to svrhu vodo iz gorskega potoka. Vprašate, če je za to potrebno kakšno dovoljenje. — Z vodnimi silami na javnih vodah razpolaga država. Zato se obrnite za dovoljenje na okrajno načelstvo.